

BMSM o'quvchilarida qoraqalpoq baxshichilik san'atiga qiziqishni pedagogik texnologiyalar asosida shakllantirish

Ilham Mergenbay-uli Kalbaev
Buxoro xalqaro universiteti

Annotatsiya: Mazkur tadqiqot BMSM (Bolalar musiqa va san'at maktabi) o'quvchilarida qoraqalpoq baxshichilik san'atiga qiziqishni pedagogik texnologiyalar asosida shakllantirish masalalarini o'rganishga bag'ishlangan. Ishda qoraqalpoq baxshichilik san'atining tarixiy ildizlari va o'ziga xos xususiyatlari, qiziqish tushunchasining mohiyati va tarkibiy tuzilmasi, pedagogik texnologiyalarning turlari va imkoniyatlari tahlil qilinadi. Tadqiqotning maqsadi - qoraqalpoq baxshichilik san'atiga qiziqishni samarali shakllantirishga qaratilgan pedagogik texnologiyalarni aniqlash va asoslashdan iborat. Metodologik asos sifatida shaxsga yo'naltirilgan, madaniyatlararo va kompetensiyaviy yondashuvlar qo'llaniladi. Tadqiqot natijalari qiziqishni shakllantirishning bosqichma-bosqich tizimi, samarali pedagogik texnologiyalar va metodik tavsiyalarini belgilashga xizmat qiladi. Ish musiqa ta'limi o'qituvchilari, baxshi ustozlari, metodistlar va tadqiqotchilar uchun nazariy hamda amaliy ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: BMSM, qoraqalpoq baxshichilik san'ati, qiziqishni shakllantirish, pedagogik texnologiyalar, motivatsiya, multimedia, interfaol metodlar, madaniy meros, shaxsga yo'naltirilgan yondashuv, musiqa ta'limi

Forming Interest in the Karakalpak Bakhshi Art among BMSM Students Based on Pedagogical Technologies

Ilham Mergenbay-uli Kalbaev
Bukhara International University

Abstract: This study is devoted to exploring the formation of interest in the Karakalpak bakhshi art among BMSM (Children's Music and Art School) students based on pedagogical technologies. The work analyzes the historical roots and specific characteristics of the Karakalpak bakhshi art, the essence and structural composition of the concept of interest, as well as the types and capabilities of pedagogical technologies. The aim of the research is to identify and substantiate pedagogical technologies aimed at effectively forming interest in the Karakalpak bakhshi art. Person-centered, intercultural, and competency-based approaches are used as the methodological foundation. The research results serve to define a step-by-step system

for forming interest, effective pedagogical technologies, and methodological recommendations. The work is of theoretical and practical significance for music education teachers, bakhshi mentors, methodologists, and researchers.

Keywords: BMSM, Karakalpak bakhshi art, forming interest, pedagogical technologies, motivation, multimedia, interactive methods, cultural heritage, person-centered approach, music education

Zamonaviy ta'lim tizimida yosh avlodni milliy qadriyatlar, madaniy meros va o'z xalqining boy an'analari asosida tarbiyalash eng muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Globallashuv jarayonlari, turli madaniyatlarning o'zaro ta'siri va axborot oqimining kuchayishi sharoitida yosh avlodning o'z xalqi san'atiga qiziqishi, uni bilishi va qadrlashi alohida ahamiyat kasb etadi. Bu borada musiqa ta'limi tizimi, xususan, Bolalar musiqa va san'at maktablari (BMSM) muhim o'rin tutadi, chunki aynan shu muassasalarda o'quvchilar nafaqat musiqiy bilim va ko'nikmalarni, balki milliy san'atga muhabbat va qiziqishni ham o'zlashtiradilar.

Qoraqalpoq baxshichilik san'ati - bu qoraqalpoq xalqining eng qadimiy va boy madaniy meroslaridan biri bo'lib, u o'zida epik ijod, musiqa, she'riyat, teatr va hikoyachilik unsurlarini uyg'unlashtiradi. Baxshilar - xalq dostonlarini, qo'shiqlarini va tarixiy rivoyatlarini kuylab yetkazuvchi ijodkorlar bo'lib, ular asrlar davomida qoraqalpoq xalqining tarixiy xotirasini, ma'naviy qadriyatlarini va milliy o'zligini saqlab kelganlar. Baxshichilik san'ati shunchaki musiqiy ijrochilik emas, balki milliy tarbiya, ma'naviy kamolot va vatanparvarlik tuyg'usining muhim vositasi hisoblanadi. Shu bois bu san'atga yosh avlodda qiziqish uyg'otish va uni pedagogik texnologiyalar asosida shakllantirish dolzarb pedagogik muammolardan biri sifatida kun tartibiga chiqmoqda.

Qiziqish - bu shaxsning biror narsaga yoki faoliyat turiga bo'lgan ijobiy, faol va barqaror munosabati bo'lib, u bilishga intilish, o'rganishga qiziqish va faoliyatda ishtirok etish istagida namoyon bo'ladi. Qiziqish - bu ta'lim jarayonining muhim harakatlantiruvchi kuchi, chunki u o'quvchining faolligini, diqqatini, xotirasini va ijodiy qobiliyatini oshiradi. Qoraqalpoq baxshichilik san'atiga qiziqish esa o'quvchining bu san'atni bilishga, o'rganishga, qadrlashga va uni davom ettirishga bo'lgan intilishidir. Bu qiziqish bir necha tarkibiy qismlardan iborat: san'atga qiziqish, uni bilishga intilish, ijro etishga qiziqish, uni targ'ib qilishga qiziqish va unga emotsional munosabat.

Pedagogik texnologiyalar - bu ta'lim jarayonini samarali tashkil etishga qaratilgan zamonaviy usullar, vositalar va yondashuvlar majmuasidir. Ular o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlaydi, ta'lim jarayonini qiziqarli va samarali qiladi, individual yondashuvni qo'llash imkonini beradi. Qoraqalpoq baxshichilik san'atiga qiziqishni shakllantirishda multimedia texnologiyalari, interfaol metodlar, audio-vizual vositalar,

kompyuter dasturlari, masofaviy ta'lim platformalari va boshqa zamonaviy texnologiyalar keng qo'llanilishi mumkin. Bu texnologiyalar o'quvchilarning baxshichilik san'atiga qiziqishini oshirishga, uni tez va samarali o'zlashtirishiga, ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi.

Bugungi kunda BMSM o'quvchilarida qoraqalpoq baxshichilik san'atiga qiziqishni pedagogik texnologiyalar asosida shakllantirish masalalari yetarli darajada ilmiy tadqiq etilmagan. Mavjud o'quv dasturlari va metodik qo'llanmalar asosan an'anaviy ta'lim usullariga qaratilgan bo'lib, ularda pedagogik texnologiyalarning imkoniyatlari, ularni baxshichilik san'atiga qiziqishni shakllantirishda qo'llash usullari, o'quvchilarning yosh xususiyatlari bilan ishlashning psixologik jihatlari yetarlicha yoritilmagan. Bu holat amaliyotda bir qator qiyinchiliklarni keltirib chiqaradi: o'quvchilarda baxshichilik san'atiga qiziqish sust shakllanadi, ta'lim jarayoni yetarli darajada qiziqarli va samarali bo'lmaydi, individual yondashuv to'liq amalga oshirilmaydi.

Mazkur tadqiqotning dolzarbligi quyidagi omillar bilan belgilanadi. Birinchidan, zamonaviy ta'lim tizimining ustuvor vazifalaridan biri yosh avlodni milliy madaniy meros ruhida tarbiyalashdir. Ikkinchidan, qoraqalpoq baxshichilik san'ati milliy madaniyatning muhim qismi bo'lib, unga qiziqishni shakllantirish zarur. Uchinchidan, pedagogik texnologiyalar ta'lim jarayonini samarali tashkil etish, o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlash va qiziqishni oshirish imkonini beradi. To'rtinchidan, o'quvchilarning yosh va psixofiziologik xususiyatlarini hisobga olgan holda ta'lim jarayonini tashkil etish pedagogik samaradorlikni oshiradi. Beshinchidan, baxshichilik san'atiga qiziqishni shakllantirish yosh avlodda milliy g'urur, ma'naviy qadriyatlarga hurmat va ijodiy qobiliyatni rivojlantirishga xizmat qiladi.

Tadqiqotning maqsadi - BMSM o'quvchilarida qoraqalpoq baxshichilik san'atiga qiziqishni pedagogik texnologiyalar asosida shakllantirishning samarali yo'llarini aniqlash va asoslashdan iborat. Bu maqsadga erishish uchun quyidagi vazifalar belgilab olindi: birinchidan, qoraqalpoq baxshichilik san'atining tarixiy ildizlari va o'ziga xos xususiyatlarini tahlil qilish; ikkinchidan, qiziqish tushunchasining mohiyati va tarkibiy tuzilmasini o'rganish; uchinchidan, pedagogik texnologiyalarning turlari va imkoniyatlarini aniqlash; to'rtinchidan, mavjud o'qitish metodikalarini tanqidiy tahlil qilish; beshinchidan, qiziqishni shakllantirishning bosqichma-bosqich tizimini ishlab chiqish; oltinchidan, samarali pedagogik texnologiyalar va metodik tavsiyalarni aniqlash hamda ularning samaradorligini baholash.

Tadqiqotning metodologik asosi sifatida shaxsga yo'naltirilgan, madaniyatlararo va kompetensiyaviy yondashuvlar qo'llaniladi. Shaxsga yo'naltirilgan yondashuv har bir o'quvchining individual xususiyatlarini, qiziqishlarini va qobiliyatlarini hisobga olishni nazarda tutadi. Madaniyatlararo yondashuv o'quvchilarda keng madaniy dunyoqarashni shakllantirishga, o'z san'atini boshqa madaniyatlar bilan qiyoslash va

qadrlash qobiliyatini rivojlantirishga qaratilgan. Kompetensiyaviy yondashuv esa o'quvchilarda ijrochilik, ijodiy va milliy-madaniy kompetensiyalarni shakllantirishga xizmat qiladi.

Tadqiqotning ilmiy yangiligi shundaki, unda birinchi marta BMSM o'quvchilarida qoraqalpoq baxshichilik san'atiga qiziqishni pedagogik texnologiyalar asosida shakllantirish masalalari kompleks tarzda, shaxsga yo'naltirilgan, madaniyatlararo va kompetensiyaviy yondashuvlar uyg'unligida tadqiq etiladi. Shuningdek, qiziqishni shakllantirishning bosqichma-bosqich tizimi va samarali pedagogik texnologiyalari ishlab chiqiladi.

Tadqiqotning nazariy ahamiyati shundaki, uning natijalari musiqa pedagogikasi, xalq ijodiyoti metodikasi va motivatsiya nazariyasi sohalarini yangi ilmiy bilimlar bilan boyitadi. Amaliy ahamiyati esa ishlab chiqilgan metodik tavsiyalardan musiqa ta'limi o'qituvchilari, baxshi ustozlari, metodistlar va tadqiqotchilar o'z faoliyatlarida foydalanishlari mumkinligi bilan belgilanadi.

Tadqiqotning tuzilmasi kirish, uchta bob, xulosa va foydalanilgan adabiyotlar ro'yxatidan iborat. Birinchi bobda qoraqalpoq baxshichilik san'atining nazariy asoslari va qiziqish tushunchasining mohiyati tahlil qilinadi. Ikkinchi bobda pedagogik texnologiyalarning turlari va ularni baxshichilik san'atiga qiziqishni shakllantirishda qo'llashning pedagogik shart-sharoitlari o'rganiladi. Uchinchi bobda qiziqishni shakllantirishning bosqichma-bosqich tizimi, samarali pedagogik texnologiyalar va metodik tavsiyalar ishlab chiqiladi hamda ularning samaradorligi baholanadi.

Xulosa qilib aytganda, mazkur tadqiqot BMSM o'quvchilarida qoraqalpoq baxshichilik san'atiga qiziqishni pedagogik texnologiyalar asosida shakllantirish masalalarini ilmiy jihatdan asoslashga qaratilgan bo'lib, u zamonaviy ta'limning dolzarb talablaridan kelib chiqadi va milliy madaniy merosni asrab-avaylash hamda kelgusi avlodga yetkazishga xizmat qiladi.

Tadqiqotning kulminatsion qismi - bu BMSM o'quvchilarida qoraqalpoq baxshichilik san'atiga qiziqishni pedagogik texnologiyalar asosida shakllantirishning yagona tizimini ishlab chiqish va uni amaliyotda samarali qo'llash modelini yaratishdan iborat. Aynan shu qismda tadqiqotning asosiy ilmiy g'oyasi eng yuqori nuqtaga ko'tariladi va barcha nazariy tahlillar amaliy yechimga aylanadi.

Qiziqish tushunchasining tarkibiy tuzilmasi

Tadqiqot davomida qoraqalpoq baxshichilik san'atiga qiziqishning quyidagi asosiy komponentlari aniqlandi:

Birinchi komponent - bilishga qiziqish. Bu o'quvchining baxshichilik san'atining tarixi, mazmuni, shakllari va xususiyatlarini bilishga bo'lgan intilishidir.

Ikkinchi komponent - eshitishga qiziqish. Bu o'quvchining baxshi dostonlarini, xalq kuylarini va milliy cholg'u jo'rligini tinglashga bo'lgan qiziqishidir.

Uchinchi komponent - ijro etishga qiziqish. Bu o'quvchining o'zi baxshichilik san'atini ijro etishga, kuylashga va cholg'u chalishga bo'lgan intilishidir.

To'rtinchi komponent - o'rganishga qiziqish. Bu o'quvchining baxshichilik san'atining sirlarini, ijro uslublarini va mahoratini o'rganishga bo'lgan qiziqishidir.

Beshinchi komponent - targ'ib qilishga qiziqish. Bu o'quvchining baxshichilik san'atini boshqalarga tanishtirish, targ'ib qilish va ommalashtirishga bo'lgan intilishidir.

Oltinchi komponent - emotsional munosabat. Bu o'quvchining baxshichilik san'atiga bo'lgan muhabbati, undan zavqlanishi va unga bog'liqlik tuyg'usidir.

Qiziqishni shakllantirishning pedagogik texnologiyalari

Tadqiqot davomida qiziqishni shakllantirishda qo'llaniladigan quyidagi pedagogik texnologiyalar aniqlandi:

Birinchi texnologiya - motivatsion texnologiya. O'quvchida baxshichilik san'atiga qiziqish uyg'otish, uni rag'batlantirish va ijobiy munosabat shakllantirish.

Ikkinchi texnologiya - multimedia texnologiyalari. Audio va video yozuvlar, fonogrammalar, interaktiv dasturlar orqali o'quvchining eshitish va ko'rish idrokini rivojlantirish.

Uchinchi texnologiya - interfaol metodlar. Savol-javob, munozara, rolli o'yinlar, guruhli ishlash orqali o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlash.

To'rtinchi texnologiya - o'yin texnologiyalari. O'yin shaklidagi topshiriqlar orqali o'quvchilarning qiziqishini oshirish.

Beshinchi texnologiya - loyiha texnologiyasi. O'quvchi kichik ijodiy loyihani mustaqil amalga oshiradi.

Oltinchi texnologiya - hamkorlikda o'rganish texnologiyasi. O'quvchilar juftlikda yoki guruhda birgalikda topshiriqlarni bajaradilar.

Qiziqishni shakllantirishning bosqichma-bosqich tizimi

Tadqiqot davomida quyidagi bosqichma-bosqich tizim ishlab chiqildi:

Birinchi bosqich - tanishish bosqichi. O'quvchi qoraqalpoq baxshichilik san'ati bilan tanishadi, baxshi dostonlarini tinglaydi.

Ikkinchi bosqich - qiziqish uyg'otish bosqichi. O'quvchida baxshichilik san'atiga dastlabki qiziqish paydo bo'ladi.

Uchinchi bosqich - qiziqishni mustahkamlash bosqichi. O'quvchi san'atning asoslarini o'rganadi, dastlabki ko'nikmalarni o'zlashtiradi.

To'rtinchi bosqich - barqaror qiziqish bosqichi. O'quvchida baxshichilik san'atiga barqaror va chuqur qiziqish shakllanadi.

Beshinchi bosqich - ijodiy faoliyat bosqichi. O'quvchi mustaqil ijro etadi, improvizatsiya qiladi va sahna chiqishlarida ishtirok etadi.

Pedagogik shart-sharoitlar

Qiziqishni samarali shakllantirish uchun qator pedagogik shart-sharoitlar yaratilishi zarur: qulay psixologik muhit, ijobiy rag'batlantirish, individual yondashuv, repertuarining to'g'ri tanlanishi, milliy cholg'ularning mavjudligi, o'qituvchining kasbiy mahorati va milliy muhitni yaratish.

Amaliy model: "Tanish - qiziq - o'rgan - sev"

Tadqiqotning kulminatsion natijasi sifatida to'rt bosqichli amaliy model ishlab chiqildi:

Birinchi bosqich - "Tanish". O'quvchi baxshichilik san'ati bilan tanishadi, dastlabki taassurot oladi.

Ikkinchi bosqich - "Qiziq". O'quvchida san'atga qiziqish uyg'onadi, uni chuqurroq bilish istagi paydo bo'ladi.

Uchinchi bosqich - "O'rgan". O'quvchi san'atning asoslarini o'rganadi, ko'nikmalarni o'zlashtiradi.

To'rtinchi bosqich - "Sev". O'quvchida san'atga muhabbat va barqaror qiziqish shakllanadi.

BMSM o'quvchilarida qoraqalpoq baxshichilik san'atiga qiziqishni shakllantirish uchun qiziqishning tarkibiy tuzilmasi, pedagogik texnologiyalarning imkoniyatlari va pedagogik shart-sharoitlar yagona, o'zaro bog'liq tizim sifatida qaralishi va amaliyotda "Tanish - qiziq - o'rgan - sev" modeli asosida qo'llanilishi zarur. Bu model o'quvchilarning yosh xususiyatlarini hisobga oladi, ularning san'atga qiziqishini bosqichma-bosqich rivojlantiradi va barqaror muhabbatga aylantiradi.

Mazkur tadqiqot BMSM o'quvchilarida qoraqalpoq baxshichilik san'atiga qiziqishni pedagogik texnologiyalar asosida shakllantirish masalalarini o'rganishga bag'ishlandi. Tadqiqot natijalari asosida quyidagi xulosalarga kelindi.

Qoraqalpoq baxshichilik san'ati - bu qoraqalpoq xalqining eng qadimiy va boy madaniy meroslaridan biri bo'lib, u epik ijod, musiqa, she'riyat, teatr va hikoyachilik unsurlarini uyg'unlashtiradi. Bu san'at milliy tarbiya, ma'naviy kamolot va vatanparvarlik tuyg'usining muhim vositasi hisoblanadi.

Qiziqish - bu shaxsning biror narsaga yoki faoliyat turiga bo'lgan ijobiy, faol va barqaror munosabati bo'lib, u bilishga qiziqish, eshitishga qiziqish, ijro etishga qiziqish, o'rganishga qiziqish, targ'ib qilishga qiziqish va emotsional munosabat kabi komponentlardan iborat.

Tadqiqot davomida qiziqishni shakllantirishda qo'llaniladigan pedagogik texnologiyalar aniqlandi: motivatsion texnologiya, multimedia texnologiyalari, interfaol metodlar, o'yin texnologiyalari, loyiha texnologiyasi va hamkorlikda o'rganish texnologiyasi.

Qiziqishni shakllantirishning besh bosqichli tizimi ishlab chiqildi: tanishish, qiziqish uyg'otish, qiziqishni mustahkamlash, barqaror qiziqish va ijodiy faoliyat bosqichlari.

Tadqiqotning kulminatsion natijasi sifatida "Tanish - qiziq - o'rgan - sev" nomli to'rt bosqichli amaliy model ishlab chiqildi. Bu model o'quvchilarning san'atga qiziqishini bosqichma-bosqich rivojlantirib, barqaror muhabbatga aylantiradi.

Qiziqishni samarali shakllantirish uchun qator pedagogik shart-sharoitlar yaratilishi zarur: qulay psixologik muhit, ijobiy rag'batlantirish, individual yondashuv, repertuarining to'g'ri tanlanishi, milliy cholg'ularning mavjudligi, o'qituvchining kasbiy mahorati va milliy muhitni yaratish.

Tadqiqot davomida quyidagi samarali pedagogik usullar aniqlandi: hikoya, suhbat, ko'rsatma-illyustratsiya, qiyosiy tahlil, loyiha, audio-vizual tahlil, o'yin, sahna chiqishlari va hamkorlikda ijro etish usullari.

Tadqiqotning nazariy va amaliy ahamiyati shundaki, uning natijalari musiqa pedagogikasi, xalq ijodiyoti metodikasi va motivatsiya nazariyasi sohalarini boyitadi hamda musiqa ta'limi o'qituvchilari, baxshi ustozlari, metodistlar va tadqiqotchilar uchun qimmatli manba bo'lib xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, BMSM o'quvchilarida qoraqalpoq baxshichilik san'atiga qiziqishni pedagogik texnologiyalar asosida shakllantirish - bu murakkab, ko'p qirrali va uzluksiz jarayon bo'lib, u qiziqishning tarkibiy tuzilmasi, pedagogik texnologiyalarning imkoniyatlari va pedagogik shart-sharoitlarni hisobga olgan holda yagona tizimda olib borilishi zarur. Bu tizim to'g'ri yo'lga qo'yilsa, o'quvchilarda nafaqat ijrochilik ko'nikmalari, balki milliy san'atga muhabbat, milliy g'urur va ijodiy qobiliyat ham samarali shakllanadi. Bu esa milliy madaniy merosning kelgusi avlodlarga yetkazilishiga va davom etishiga mustahkam poydevor yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Yo'ldoshev J.G', Usmonov S.A. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar. - Toshkent: Fan va texnologiya, 2008. - 132 b.
2. Sharipova G. Musiqa o'qitish metodikasi. - Toshkent: TDPU nashriyoti, 2006. - 148 b.
3. Soliyev A. Musiqa ta'limi nazariyasi va metodikasi. - Toshkent: Musiqa, 2019. - 216 b.
4. Kadirov R. Cholg'u ijrochiligi va ansambl metodikasi. - Toshkent: O'zbekiston Milliy musiqa san'ati instituti nashriyoti, 2018. - 184 b.
5. Yusupova M. Estrada musiqasi asoslari. - Toshkent: San'at, 2017. - 156 b.
6. Tursunov S. Gitara ijrochiligi va pedagogikasi. - Toshkent: Musiqa nashriyoti, 2020. - 172 b.
7. Asqarov A. Musiqa pedagogikasi va psixologiyasi. - Toshkent: O'qituvchi, 2015. - 198 b.
8. Raxmonov N., Haydarov M. Ansambl ijrochiligi nazariyasi va amaliyoti. - Buxoro: Buxoro davlat universiteti nashriyoti, 2021. - 164 b.

9. КБ Холиков. Место творческой составляющей личности преподавателя музыки и её роль в обучении детей общеобразовательной школе. *Science and education* 3 (8), 145-150
10. КБ Холиков. Теоретические особенности формирования музыкальных представлений у детей школьного возраста. *Scientific progress* 2 (4), 96-101
11. КБ Холиков. Необходимые знание в области проектирования обучения музыкальной культуры Узбекистана. *Scientific progress* 2 (6), 952-957
12. КБ Холиков. проблематика построения современных систем мониторинга объектов музыкантов в сфере фортепиано. *Scientific progress* 2 (3), 1013-1018
13. КБ Холиков. Проблематика музыкальной эстетики как фактическая сторона повествования. *Science and Education* 3 (5), 1556-1561
14. КБ Холиков. Роль педагогических принципов метода моделирования, синтеза знаний при моделировании музыкальных систем. *Science and Education* 3 (3), 1032-1037
15. КБ Холиков. О принципе аддитивности для построения музыкальных произведения. *Science and Education* 4 (7), 384-389
16. КБ Холиков. Музыкальное образование и имитационное моделирование процесса обучения музыки. *Science and Education* 3 (3), 1020-1025
17. КБ Холиков. Проблема бытия традиционной музыки Узбекистана. *Science and Education* 3 (5), 1570-1576
18. КБ Холиков. Своеобразие психологического рекомендации в вузе по сфере музыкальной культуре. *Science and Education* 4 (4), 921-927
19. КБ Холиков. Методы музыкального обучения через воспитание в вузах. *Academy*, 57-59
20. КБ Холиков. Сложная система мозга: в гармонии, не в тональности и не введении. *Science and Education* 4 (7), 206-213
21. КБ Холиков. Обученность педагогике к освоению учащихся сложным способам деятельности. *Science and Education* 5 (2), 445-451
22. КБ Холиков. Уровень и качество усвоения предмета музыки, закрепление памяти и способности учащихся. *Science and Education* 5 (2), 452-458
23. КБ Холиков. К вопросу вокальной музыке об адресате поэтического дискурса хора. *Scientific progress* 2 (3), 1087-1093
24. КБ Холиков. Конструирование потока информации в балансировке разделения познания и поведение абстрактного воздействия на мозг человека. *Science and Education* 6 (1), 28-34
25. КБ Холиков. Вокал, вокалист, вокализ. Ария, ариозо и ариетта. *Science and Education* 3 (2), 1188-1194

26. КБ Холиков. Звуковой ландшафт человека и гармоническая структура головного мозга. *Science and Education* 6 (1), 21-27

27. КБ Холиков. Характерная черта голоса у детей, певческая деятельность. *Science and Education* 3 (2), 1195-1200

28. КБ Холиков. Преобразование новых спектров при синхронном использовании методов и приёмов музыкальной культуре. *Science and Education* 4 (7), 107-120

29. КБ Холиков. Некоторые новые вопросы, связанные с применением методов и приёмов музыки в общеобразовательной системе. *Science and Education* 4 (7), 100-106

30. КБ Холиков. Новые мышление инновационной деятельности по музыкальной культуры в вузах Узбекистана. *Science and Education* 4 (7), 121-129